

BESPREKEN VAN RECENSIES EN BOEKVERSLAGEN OP INTERNET GEVONDEN

Marleen Lippens

Inleiding

Voor alle duidelijkheid: ik ben geen computerfreak en ook geen internetspecialist. Dit hoeft echter geen bezwaar te zijn onderstaand lesmodel te implementeren. De lessen zijn geconcipieerd voor leerlingen in technische richtingen van de tweede graad van het secundair onderwijs. Ik geef met name les aan een nijverheids-technische school waar zowel sterk-theoretische richtingen zoals Industriële Wetenschappen als uitgesproken praktische richtingen zoals Elektrotechnieken en Houttechnieken ingericht worden.

En korte enquête leerde me dat een groot aantal leerlingen ervaring met nieuwe media heeft: de meesten beschikken thuis over een internetaansluiting; anderen gaan wel eens bij vrienden surfen; enkelen bezoeken zelfs regelmatig een cybercafé. Het verrast ons niet dat leerlingen in de eerste plaats niet geïnteresseerd zijn in sites die het schoolvak Nederlands ondersteunen.

Vandaar mijn idee, die sites te introduceren door ze te koppelen aan opdrachten bij de huislectuur. De meeste leerlingen (en zeker op een technische school) ervaren boeken lezen als een lastige karwei. Het resultaat is dat ze op zoek gaan naar middelen om die taak zo snel mogelijk af te haspelen. Hoe minder inspanning, hoe liever. We kennen hun knepen: een boek van het vorig jaar nemen; een boekbespreking van een vriend lenen of - de laatste jaren - een boekbespreking downloaden van het internet.

Het is dus beter de leerlingen voor te zijn en zelf maar meteen voor te stellen om van het internet gebruik te maken bij het bespreken van huislectuur.

1 Opgave van de leestaak

De leerlingen krijgen 8 à 10 dagen de tijd om de eerste stap te zetten: middels een lijst een boek kiezen en zich hierbij laten leiden door recensies (periodieke pers) en boekbesprekingen die ze op het internet vinden..

Het belang van een lijst mag niet onderschat worden. Een lijst vermijdt het demotiverende vruchteloze zoeken naar een gepast boek en selecteert auteurs waarvan bekend is dat er op het internet een en ander kan gevonden worden. Hierbij kan ook aandacht besteed worden aan anderstalige auteurs met de nodige waarschuwingen i.v.m. anderstalige sites. Voor veel leerlingen in het technisch onderwijs is een vreemde taal immers al gauw een struikelblok. Uiteraard kunnen leerlingen boekbesprekingen van het net combineren met recensies uit de gedrukte periodieke pers en vice versa.

Op vraag van een leerling en in afspraak met de andere leerlingen kan een auteur op de lijst bijgeplaatst worden.

Deze fase is in die zin belangrijk dat de de leerlingen - zeker diagonaal - hun recensie en/of bespreking gelezen hebben, zodat ze al een idee over het genre, het thema, ... hebben.

Het boek, de recensie en de boekbespreking brengen ze mee naar de klas om hun keuze aan de leerkracht voor te leggen. Die noteert de titel en de auteur van het boek en bekijkt wat ze van het net gehaald hebben. Er kan nu nog bijgestuurd worden.

In bepaalde klassen kan het nodig zijn om de leerlingen te helpen bij hun zoekopdracht. Een deel van een les kan gebruikt worden om URL's uit te wisselen (eventueel in de informaticaklas). Dit kan ook in afspraak met de leerkracht.

Een uitgeschreven opgave wordt meegegeven en verduidelijkt (zie bijlage 1 en 3).

2 Opgave van de spreek- en luistertaak

Voor de spreek- en luisteropdrachten die de leerlingen in de loop van het schooljaar (en ook de vorige jaren) al uitgevoerd hebben, wordt volgens het OVUR-principe gewerkt. (Oriënteren, Voorbereiden, Uitvoeren, Reflecteren)

Deze stappen zetten ze nu ook bij de presentatie.

De leerlingen 'oriënteren' zich op de spreektaak

Voor wie? De medeleerlingen, de leerkracht.

Doel? De leerlingen en de leerkracht informeren over het boek; hun eigen mening geven en motiveren; hiertoe geven ze een score en bespreken ze kritisch wat er in de recensie en in de boekbespreking te lezen staat. Hierbij maken ze gebruik van wat ze in eerdere lessen rond argumentatie hebben geleerd.

'Voorbereiden' van de spreektaak

De leerlingen bereiden de spreektaak voor via

- een schriftelijke verslag (voor hun leesportefeuille);
- in de recensie en/of het boekverslag hebben ze bepaalde fragmenten, zinnen, woorden aangeduid om ernaar te kunnen verwijzen tijdens hun spreekopdracht;
- een spreek- (spiek-)briefje op te stellen dat ze tijdens hun spreektaak mogen gebruiken.

'Uitvoeren' van de spreektaak

De leerlingen komen vooraan in de klas. Afhankelijk van de klas kunnen de leerlingen gaan zitten of blijven staan om hun opdracht uit te voeren. Zittend kan bijvoorbeeld in lokalen waar er een trede is, staand in de lokalen zonder, omdat de leerlingen dan boven de anderen uitsteken. Je kunt de leerlingen ook laten kiezen: enkelen zullen zich zekerder voelen als ze kunnen zitten, er is minder spreekangst, ze zijn rustiger en ze hebben minder problemen met hun houding.

Ook het briefje biedt hen de mogelijkheid om meer blijf te weten met hun handen.

De leerlingen houden zich aan de gemaakte afspraken. (zie bijlage 2)

Leerlingen kunnen ook in paren of in kleine groepen werken.

Per twee hebben ze een boek gekozen, gelezen, de recensie en het boekverslag besproken. Ze hebben samen de informatie opgezocht. Onderling wordt er afgesproken wie wat naar

voor brengt. Het moet wel zo zijn dat beiden eigen argumenten bespreken.

Voordeel: er is minder tijd nodig (bij grote klasgroepen belangrijk); de leerlingen hebben onder elkaar al overlegd, wat de voorbereiding vaak ten goede komt; de spreekangst is kleiner.

Nadeel: er worden minder boeken behandeld; of ze er beiden evenveel aan gewerkt hebben, weet je nooit zeker.

In kleine groepen presenteren ze hun eigen werk. Niet de hele klas luistert naar iedereen, maar slechts naar een vijftal leerlingen.

Een voorwaarde voor deze werkvorm is zeker een ruim lokaal, zodat de ene groep de andere niet al te veel stoort. Maar de leerlingen moeten ook al gewoon zijn om elkaar te beoordelen en ze moeten een kritische houding kunnen aannemen t.o.v. wat de andere leerlingen uitvoeren. Duidelijke afspraken zijn hier noodzakelijk zodat in de verschillende groepen op dezelfde wijze geëvalueerd wordt. Ga ervan uit dat niet altijd alles in 'cijfers' moet uitgedrukt worden. De taak van de leerkracht is hier duidelijk van een andere aard dan bij de twee andere werkvormen.

Om de werkvorm waarbij iedere leerling zijn boek komt presenteren houdbaar en haalbaar te maken, werk ik een tijdsschema uit. Niet iedereen komt na elkaar, maar vooraf wordt afgesproken wie wanneer komt. Zo komen slechts vier leerlingen per uur; de rest van het lesuur wordt er verder gegaan met de andere lessen. Aan de leerlingen wordt ook gevraagd alles binnen een bepaalde tijdslimiet (in dit geval binnen de vijf minuten) af te handelen.

Ondertussen krijgen de anderen een luistertaak: in hun schrift of op een blaadje papier noteren ze titel en auteur met de score die de leerlingen aan het boek geeft, daarnaast letten ze op o.a. houding, taal, vlotheid, voorbereiding, inhoud, ...

Vooraf wordt wel nog eens herhaald wat er verstaan wordt onder de verschillende aandachtspunten.

'Reflecteren' op de (spreek)taak

Over een aantal vooraf bepaalde items geven de leerlingen hun ervaring, dat gaat in de eerste plaats over hun spreekopdracht maar dat kan ook gaan over hun ervaring met het opzoeken van de informatie.

Viel die speurtocht op het internet mee, zal ik die informatie een volgende keer uit mezelf gaan zoeken en wat vang ik er dan mee aan? Zal die even kritisch gelezen worden, ook als de leerkracht dat niet uitdrukkelijk vraagt?

De praktijk leert hier dat de leerlingen verrast zijn dat bepaalde boekverslagen - meestal van leeftijdsgenoten in Nederland en Vlaanderen - ook foutieve gegevens kunnen bevatten en dat de uiteindelijke mening van de boekbespreker niet altijd overeenkomt met de mening die zij over het boek hebben. Als leerkracht ben ik dan heel gelukkig, dat er velen besluiten dat ze hoe dan ook het boek beter zelf lezen, teneinde hun mening aan die van leeftijdsgenoten te kunnen toetsen.

De items voor de reflectie op de spreektaak kunnen bv. de volgende zijn:

- ik was (on-)voldoende voorbereid
- ik heb alles/niet alles verteld wat ik wou
- ik was zenuwachtig / nerveus/...
- mijn taal was verzorgd / vlot/ ...
- ...

Een volgende keer zou ik ...

Hierbij reflecteren ze ook automatisch op het verzamelen van de argumenten. Een probleem dat zich daar wel eens voordoet, is de selectie van de gegevens uit de recensie en de boekbespreking. De verhouding kan gewijzigd worden, misschien vinden ze meer zaken waarmee ze niet akkoord gaan, dan zaken waarmee ze wel akkoord gaan, of bij het ene kunnen ze gemakkelijker goede argumenten geven.

Daar kun je dan best als leerkracht wat soepel op reageren. De verhouding kan gerust anders want het uiteindelijke doel is bereikt, ze hebben gelezen, ze hebben beoordeeld, ze hebben bronnen kritisch gelezen en erop gereageerd. Ze brachten een verzorgde presentatie voor de klas.

3 Besluit

Met deze oefening bied je hen een geïntegreerde oefening aan.

- Mondelinge taalvaardigheid: de presentatie wordt voor de klas gebracht, argumenteren wordt geoefend, medeleerlingen worden beoordeeld.
- Schrijfvaardigheid: een (verzorgd) werkje wordt afgegeven.
- Leesvaardigheid: een boek, een recensie, een boekbespreking; het klassieke lezen (op papier) en het moderne lezen (op scherm) wordt geoefend. Ze oefenen ook verschillende leesstrategieën:
 - oriënterend/ verkennend /globaal lezen: om het boek te kiezen;
 - ontspannend/ genietend lezen van het boek zelf;
 - kritisch lezen van de recensie en de boekbespreking .
- Hoe omgaan met informatiebronnen: zoeken, verwerken, een kritische houding aannemen.
- Afhankelijk van de gekozen werkvorm wordt er in mindere of meerdere mate aandacht geschonken aan sociale vaardigheden, zoals samenwerken.
- Er werd ook aan boekenpromotie gedaan: doordat de leerlingen een persoonlijke score geven, nodigt dit wel of niet uit om ook eens het boek te lezen. Wat een leeftijdsgenoot over een boek zegt, aanvaarden ze gemakkelijker dan wat de leerkracht erover vertelt.

- Door alle mogelijkheden die internet aan onze leerlingen biedt, moeten we als leerkracht beseffen dat onze taak i.v.m. de klassieke boekbesprekingen tot het verleden behoort.

Onze leerlingen zijn creatief genoeg om van anderen, persoonlijk of via het net, voldoende gegevens te verzamelen. Als leerkracht moeten we bij hen een houding kunnen bekomen dat ze niet klakkeloos alles gaan overnemen, maar kritisch met de informatie omgaan. En hopelijk gaan ze dan ook nog boeken lezen.

Bijlage 1

OPGAVE bij BOEK/ RECENSIE/ BOEKBESPREKING

1. Lees

- het boek;
- de recensie;
- de boekbespreking.

2. Zoek in de recensie/ de boekbespreking

- 3 tot 4 zaken waarmee je akkoord gaat.
- 3 tot 4 zaken waarmee je niet akkoord gaat.
- Leg uit waarom, argumenteer.

- * Niet alles mag over de inhoud (van het boek) handelen. Wat wordt er bv. gezegd over de taal, de opbouw van het boek, etc. ?

3. Vind je in de recensie en/of de boekbespreking 'foute' gegevens?

Vooraf i.v.m. feiten zoals namen, data, leeftijden, plaatsen, ...

Is er volgens jou een 'onvolledigheid': wat vind jij zo belangrijk dat het volgens jou vermeld moet worden?

4. Neem een kopie van de originele cover en flaptekst.

- Ontwerp een nieuwe cover.
- Schrijf een nieuwe flaptekst van maximum vijf lijntjes. Vermeld er o.a. het thema in. (Deze tekst mag je gebruiken bij de presentatie om een situering te geven).

5. Eindoordeel over het boek.

Geef een persoonlijke score /10 en verantwoord die.

Bijlage 2

AFSPRAKEN voor de MONDELINGE PRESENTATIE

Gebruik een spreekbriefje.

De recensie en de boekbespreking mag je bijhebben.

De aanspreking:

begin met een originele inleiding waarin o.a. titel, auteur, thema, ... aan bod komen.
Verwerk er eventueel al de situering in: wie, wat, waar, wanneer, ...

Mening over het boek aan de hand van

de boekbespreking;

de recensie.

=> Wat zegt de recensent ... (niet) akkoord? ... omdat... (argumenten).

Vermeld hier eventueel ook de fouten.

Eindoordeel : geef een persoonlijke score.

Sluit op een originele manier af.

Bijlage 3

Na de presentatie wordt er een VERZORGD WERKJE afgegeven.

Voorblad: titel en auteur / persoonlijke gegevens (van de leerling).

Inhoudstafel.

Cover en flaptekst : kopie en nieuw ontwerp.

Recensie en boekbesprekingen.

De bespreking ervan.

Eventuele fouten.

Eindoordeel.

Eventueel aangevuld met

- reflectie op de spreektaak;
- reflectie bij de zoektocht naar de informatie;
- luistertaak: de medeleerlingen beoordelen .

Bijlage 4

Enkele INTERNETADRESSEN (onder voorbehoud voor eventuele wijzigingen)

In Leesidee - jeugdliteratuur staat in jaargang 6 (2000) een reeks over Jeugdauteurs op het internet. Daar vind je een goede en duidelijke bespreking van een aantal sites. Die adressen kunnen aan de leerlingen meegegeven worden.

<http://www.internetcollege.nl/verslagen> (meer dan 3400 boekbesprekingen)

<http://www.collegenet.nl/studiemateriaal>

<http://www.uittreksels.nl>

<http://huiswerk.scholieren.com>

<http://www.okidoki.com/midnl/homework.htm>

<http://school.pagina.nl>

<http://dit.is/jeugdliteratuur/> (site van Willy Schuyesmans)

<http://surf.to/jeugdauteurs>

<http://gallery.uunet.be/Mario.Lecluyze/jeugdaut.htm>

<http://huiswerk.leerlingen.com>

<http://leesplein.nl>

<http://www.boekverslag.nl>

<http://digischool.bart.nl/>

<http://literatuur.pagina.nl>

<http://boeken.pagina.nl>

<http://recensie.pagina.nl>

Wat de meeste leerlingen niet zelf vinden, is het adres waarop ze recensies kunnen vinden:

<http://www.bib.vlaanderen.be>

(naar leesidee)